

**EĞİTİM DURUMU VE BEYİN GÖÇÜ BAKIMINDAN AMERİKA'DAKİ
TÜRKLER**

***TURKS IN AMERICA IN TERMS OF THE SITUATION OF EDUCATION AND THE
BRAIN DRAIN***

***С ТОЧКИ ЗРЕНИЯ ПОЛОЖЕНИЯ ОБУЧЕНИЯ И УТЕЧКИ МОЗГОВ ТУРКИ
ПРОЖИВАЮЩИЕ В АМЕРИКЕ***

Yrd. Doç. Dr. Hasan YAVUZER*

ÖZET

Amerika Birleşik devletleri süper bir güç olarak dünyanın pek çok yerinden göçmen kabul etmektedir. Bu ülkeye Türkiye'den de önemli oranda bir göç hareketi olmaktadır. ABD ülkesine kabul ettiği göçmenlerin eğitilmiş ve vasıflı olması konusuna titizlik göstermekte, özellikle başarılı öğrenciler ve ülkelerinde alanlarında öne çıkmış kişilere hazırladığı cazip imkânlar ile onları ülkesine çekmektedir.

ABD'ye Türkiye'den gidenlerin eğitim seviyesinin yüksek olduğu konusunda da genel bir kanı bulunmakta, ülke genelinde bu durum beyin göçü olarak değerlendirilmektedir.

Bu çalışmada Amerika'da yaşayan Türklerin eğitim durumu ve beyin göçü konusu irdelenmiştir. Veriler Amerika'daki Türklerin eğitim seviyesinin oldukça yüksek olduğunu ortaya koymuştur.

Anahtar Kelimeler: Amerika, Amerika'daki Türkler, Washington DC. Maryland, Virginia, eğitim, göç, beyin göçü.

ABSTRACT

USA, as the super power of the world, has been accepting many immigrants from many places of the world. There is also really an important migration rate to this country from Turkey. USA is meticulous about the immigrants to be educated and qualified, who had been accepted to their country, and attracts successful students and prominent people with attractive opportunities.

There is a common belief about the people, who goes to USA from Turkey, that their education grade is high and this is considered as a brain drain in our country.

In this study, the brain drain and the education level of Turks, who live in America, has been searched. The findings have been showed that the education level of Turks, who live in America, is considerably high.

Key Words: America, the Turks in America, Washington DC., Maryland, Virginia, education, migration, brain drain,

* Nevşehir Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü-Nevşehir/TÜRKİYE

РЕЗЮМЕ

Соединенные Штаты Америки в качестве супер силы с разных точек мира принимает эмигрантов. С Турции тоже в значительном соотношении происходит переселение в эту страну. США к теме образованности и квалифицированности эмигрантов которых принимает в свою страну показывает щепетильность, особенно подготавливая соблазнительные возможности тянут в свою страну успешных учеников и личностей которые в своих странах в разных областях вышли вперед.

Имеется общее мнение что и у тех кто уехал в США с Турции тоже уровень образование высокий, это положение в общем в стране оценивается как утечка мозгов.

В этой работе исследовано положение обучения Турков проживающих в Америке и тема утечки мозгов. Данные показали что у Турков проживающих в Америке уровень образования достаточно высокий.

Ключевые слова: Америка, Турки Проживающие в Америке, Вашингтон ДЦ, Мариланд, Вирджиния, Обучение, Переселение, Утечка Мозгов.

A- GİRİŞ

a- Konu: Eğitim Durumu ve Beyin Göçü Bakımından Amerika'daki Türkler.

b- Konunun Önemi:

Amerika Birleşik devletleri süper bir güç olarak dünyanın pek çok yerinden göçmen kabul etmektedir. Bu ülkeye Türkiye'den de önemli oranda bir göç hareketi olmaktadır. ABD ülkesine kabul ettiği göçmenlerin eğitilmiş ve vasıflı olması konusuna titizlik göstermekte, özellikle başarılı öğrenciler ve ülkelerinde alanlarında öne çıkmış kişilere hazırladığı cazip imkânlar ile onları ülkesine çekmektedir. Her yıl dünyanın pek çok yerinden ve hemen her branştan üstün yeteneklere sahip ve iyi eğitim almış pek çok kişi ülkesini terk ederek ABD'ye gelmektedir. Bu kişiler çalışmalarını burada yapmakta, tecrübe ve birikimlerini bu ülke için kullanmakta, hayatını bu ülkede geçirmektedir.

ABD'ye Türkiye'den gidenlerin zeki, başarılı ve alanında öne çıkmış, eğitim seviyesi yüksek, nitelikli kişiler olduğu konusunda da genel bir kanı bulunmakta, ülke genelinde bu durum beyin göçü olarak değerlendirilmektedir. Bu kanaatin doğru olup olmadığını tespit etmek için, Amerika'da yaşayan Türklerin eğitim durumu ve beyin göçü konusunun araştırılması ciddi önem arz etmektedir. Bu durum konunun önemini ortaya koymaktadır.

c- Kapsam-Sınır:

Çalışmamız ABD'nin başkenti Washington DC., Maryland ve Virginia eyaletlerinde yaşayan Türkleri kapsamaktadır.

d- Kullanılan Metot:

1998–2003 yıllarında yaşadığım, ondan sonraki süreçte de zaman zaman gidip geldiğim ve üzerinde çalıştığım bu bölgede, bölgenin şartlarını, genel durumunu ve bölgede ikamet eden Türklerin büyük çoğunluğunu tanıma ve eğitim durumları hakkında genel bir bilgi sahibi olma imkânı buldum. Burada kurulan Türk dernekleri ve bu derneklerin yöneticilerinin büyük çoğunluğu ile yakın çalışmalarımız oldu. Bu bölgede yaşayan Türkler ile ilgili yaptığım çalışmalardan bazıları yurtiçi ve yurtdışında yayımlandı. Gerek bu çalışmaları yaparken gerekse beş yıllık süre içerisinde edindiğim bilgilere ilave olarak

konuyla ilgili olarak yörede yaşayan Türklere tarafımdan anket uygulaması gerçekleştirilmiş, gözlem ve mülakat metodu kullanılmıştır. Tecrübî bilgiler anket verileri ve sosyal bilimlerde kullanılan diğer metot ve bilgiler ile desteklenerek değerlendirilmiştir.

B- Genel Bilgiler

Eğitim, en genel anlamıyla, insanları belli amaçlara göre yetiştirme sürecidir. (Fidan 1991: 12.) Bu manada eğitim insanlık tarihi ile başlamış, değişik seviye ve branşlarda açılan eğitim kurumları ile fonksiyonunu devam ettirmiştir. Günümüzde daha da önem kazanan ve her geçen gün önemi daha iyi kavranılan eğitim konusu bireylerin ve ülkelerin en fazla üzerinde durdukları konulardan ve en fazla yatırım yapılan alanlardan biri haline gelmiştir. İnsanların huzur ve mutluluğu ile ülkelerin refah ve kalkınmasında rol oynayan en önemli faktörlerin başında eğitim gelmektedir. Bu yüzden dünyanın pek çok yerinde eğitime büyük önem verilmekte, bu yarışta daha önde olan devlet ve milletler gelişmişlik bakımından da daha iyi konumda bulunmaktadır.

Sonuç alma bakımından insana yapılan yatırım uzun süreli bir yatırımdır. Meyvelerinin alınması da uzun zaman istemektedir. Bu konuda bekleme olgunluğunu gösterebilen, gerektiğinde yeni yatırımlar ile onları destekleyen ülkeler her zaman kârlı çıkmış, bu gün de aynı durum geçerliğini devam ettirmektedir. Bu nedenle dün olduğu gibi bu gün de dünya genelinde tüm uluslar bireylerini daha iyi eğitebilmenin yollarını aramaktadır. Gelişen teknolojiye daha fazla yararlanmak ve eğitim süresini uzatmak başta olmak üzere her geçen gün bu konuda yeni tedbirler almaktadır. Alınan tedbirler sonunda dünya genelinde eğitim grafiği her geçen gün daha da yükselmektedir. Bu durum bireylerin refah ve mutluluğuna, ülkelerin de gelişme ve kalkınmasına yansımaktadır. Yirminci Yüzyıl eğitim alanında büyük adımların atıldığı, fertlerin ve ülkelerin eğitim yoluyla yükselebildikleri bir çağ olmuştur. Beyin göçüne konu olan insan unsurunun göç olgusu içinde yer alması ise, çağımızda eğitimin sosyal hareketlilik üzerinde etkili olmasıyla ortaya çıkmış ve önem kazanmıştır.

Geleceğe yatırım bakımından günümüzde bir taraftan çocukları, gençleri ve tüm bireyleri eğitime konusunda yeni tedbirler alınırken, diğer taraftan da iyi eğitim almış ve alanında/sahasında uzmanlaşmış-yetişmiş kişilerden daha fazla istifade etmeye çalışılmaktadır. Bu bağlamda ülke içinde sahasında uzmanlaşmış bireylere ek olarak uluslararası yetişmiş eleman transferi gündeme gelmiş, iyi imkânlar hazırlanarak onları kendi ülkelerine çekebilme ve onları oralarda tutabilme yarışı başlamıştır. Gelişmiş ülkeler bu konuda önemli mesafe almış, günümüzde ABD ve Avrupa ülkeleri bu konuda tercih edilen ülkeler arasında en önde yer almıştır. (http://www.universite-toplum.org/pdf/pdf_UT_352.pdf) Hem Amerika Birleşik Devletlerinde hem de pek çok Avrupa ülkesinde dünyanın pek çok yerinden alanlarında öne çıkmış, çok sayıda aydın göçmen bulunmaktadır. Bu kişiler ülkelerinde bulamadıkları imkânları buralarda bulabilmekte, teknolojik gelişme ve maddi refahın da etkisiyle çalışmalarını ve hayatlarını buralarda devam ettirmektedir. Kendi ülkeleri ise yıllarca emek ve zaman harcayarak, önemli masraflar yaparak yetiştirdiği bu kişilerden yeterince istifade edememek bir yana pek çok süper beyini ve yetişmiş elemanı ellerinden ve ülkelerinden kaçırmak durumuyla karşı karşıya kalmaktadır. Dünya genelinde pek çok ülkede olduğu gibi aynı durumlar Türkiye için de geçerlidir. Türkiye yıllardan beri pek çok aydının yurtdışına gitmesine engel olamamış, bir manada onlara yaptığı yatırım ve emeğin karşılığını alamamıştır. Her yıl için ortalama 500 beyin göçü ABD'ye gelmektedir. (<http://www.turkish-students.com>)

Bu konuda Avrupa ülkeleri ve diğer ülkelere giden Türklerin durumu başkalarından farklı olmamakla birlikte, çalışmamamız açısından Amerika'ya giden Türklerin durumu ayrı bir önem taşımaktadır. Gerek öğrenim çağında gerekse mezuniyet sonrası pek çok

Türk'ün bu ülkeye gittiği ve orada yerleştiği konusunda kamuoyunda yaygın bir kanaat bulunmaktadır. Bu nedenle çalışmamızda bu konu irdelenecek, Türkiye'de ve Amerika'daki eğitim hakkında genel bir bilgi verilecektir. Amerika Birleşik Devletleri'nde özellikle de çalışma bölgemizde yaşayan Türklerin eğitim durumları analiz edilecek, göç ve beyin göçü ile ilgili genel bir değerlendirme yapılacaktır.

a- Türkiye'de Eğitim

Türkiye 3 Kasım 1928 yılında harf değişimi yapmış, (Karpas 2010: 141.); (Berkes 2010: 542-543.); (Lewis 1998: 275-277.); (Akkan-Akşin: 2000: c.4.) bu yüzden takip eden yıllarda yeni harfler ile okuma yazmayı bilenler ile ilkököl ve üzeri eğitim bakımından sıkıntılı bir dönem geçirmiştir. Bunun sonucu olarak o dönemde kadın erkek pek çok kişi iyi bir eğitim alamadığı gibi yıllarca okuyamaz dahi olamamıştır. 1960 nüfus sayımına göre köy nüfusunun ancak %31.3'ü okuma yazmakta bilmekte, bunların %70'ini erkekler, %30'unu da kadınlar teşkil etmektedir. (Kurtkan 1969: 136.) 1963 yılında Türkiye'nin her bölgesinden seçilmiş 458 köyde yapılan geniş bir taramada ilginç sonuçlar elde edilmiştir. Tüm bölgeler esas alınarak yapılan taramada tüm Türkiye nüfus ortalamasına göre köy yerlerinde okuma yazma bilenlerin oranı %27, okuma yazma bilmeyenlerin oranı %73 olarak tespit edilmiştir. (Türkdoğan 2006: 448.) İlerleyen yıllarda bu konuda ciddi tedbirler alınmış olmasına rağmen alınan tedbirler yetmemiş 12 yaşın üzerindeki iktisaden faal nüfusun 1975 yılında bile %37.1'inin okur yazar olmadığı anlaşılmıştır. Alınan tedbirler sayesinde sonraki yıllarda okullaşma oranında ciddi artışlar olmuş, okuyazarlık başta olmak üzere eğitim seviyesinde önemli gelişmeler gerçekleşmiştir. Okul çağındaki genç nüfusun eğitim grafiğini yükseltmek amacıyla 1998 yılında zorunlu eğitim beş yıldan 8 yıla çıkarılmıştır.

Okullaşma oranı 1999-2000 öğretim yılında okul öncesi eğitimde %9.8'e, ilköğretimde %97.6'ya, %22.8'i mesleki teknik eğitim ve %36.6'sı genel lise olmak üzere ortaöğretimde %59.4'e, yükseköğretimde ise %18.7'si örgün olmak üzere toplam %27.8'e ulaşmıştır. 2000-2005 yıllarında bu oran okul öncesi %25.0, İlköğretim %100, Ortaöğretim %75.0, Genel lise %40.0, Mesleki ve Teknik eğitim %35.0, Örgün öğretim %28.3, Açık öğretim %9.0 olmak üzere Yükseköğretim %37.3 olarak belirlenmiştir. (Günay-Oguz 2002: 43-45.)

2000'li yıllara gelindiğinde artık eğitim kalitesinin yükseltilmesi ve daha fazla kişiyi yüksek okul mezunu yapabilmenin yolları aranmıştır. 2007 yılından itibaren her ile bir üniversite açılarak okul çağındaki gençlere yüksek okul imkânı sunulmaya çalışılmıştır. Bu gün zorunlu eğitimin 12 yıla çıkarılması konuşulmakta ve bu konudaki çalışmalar devam etmektedir. Pek çok ilde okul öncesi eğitim zorunlu hale getirilmiş ve buralarda zorunlu eğitim fiilen 9 yıla çıkarılmıştır. Diğer vilayetlerde de aynı durumun gerçekleşme çalışmaları devam etmektedir. 2010 Kasım ayında yapılan Milli Eğitim Şurasında ise zorunlu eğitimin 13 yıla çıkarılma kararı alınmıştır.

Ülkemizde son yıllarda eğitim alanında önemli adımlar atılmış, ciddi mesafeler kat edilmiştir. İlköğretim ve orta öğretimde kitapların parasız verilmesi, okula gitme oranının düşük olduğu doğu ve güney doğu'da okula göndermeyi teşvik için okula giden çocukların annelerine para verilmesi, her ile bir üniversite açılması, ilk defa 2010 yılı bütçesinde en büyük payın eğitime ayrılması bunlardan sadece bazıları olarak dikkat çekmektedir. Ancak alınan bunca tedbire rağmen Türkiye, eğitim durumu bakımından Amerika Birleşik Devletleri ve Avrupa Birliği üyeleri arasında halen gerilerde yer almaktadır. Avrupa Birliği'ne girme sürecinde ciddi çalışma ve gelişmelerin yaşandığı bu dönemde veriler Türkiye'nin eğitim alanında daha yapması gereken ciddi çalışmalar olduğu gerçeğini ortaya koymaktadır. Çünkü kalkınmanın en önemli girdisi insandır. Eğitim düzeyi yüksek insanların da kalkınmaya olumlu katkısı bulunmaktadır. (Tural 1988: 1.)

Unutulmamalıdır ki eğitime yapılan yatırım geleceğe yapılan yatırım demektir. Her bir yatırımın belirli bir ömrü vardır. Ama insana ve eğitime yapılan yatırımı bir ömür ve zaman ile sınırlamak mümkün değildir. O topyekûn geleceğe yapılan yatırım demektir. Bu bakımdan eğitime daha fazla yatırım yapan ülkeler geleceklere o kadar fazla yatırım yapmış olmaktadır.

Başbakan, Milli Eğitim Bakanı ve hükümet yetkilileri her vesile ile eğitimin önemini vurgulamakta, eğitime yüzde yüz destek programları ile her kademedeki eğitim teşvik edilmektedir. Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'de 05.02.2010 Cuma günü Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) başkanı Yusuf Ziya Özcan ve üniversite rektörlerine yaptığı, aynı gün tüm radyo ve televizyon haberlerine konu olan, sonraki gün de tüm yazılı basında yer alan konuşmasında eğitimin önemi üzerinde durarak, eğitim öğretime daha fazla önem verilmesi ve bu konuda alınması gereken tedbirlerden bahsetmiştir. Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) başkanı Yusuf Ziya Özcan “en büyük hayalinin tüm gençleri yüksek öğrenim sahibi yapmak olduğunu” her vesile ile dile getirmiş ve bu konuda önemli adımlar atmıştır. Her ile bir üniversite kurulması da onun YÖK başkanlığı döneminde gerçekleşmiştir.

b- Amerika Birleşik Devletlerinde Eğitim

Amerikan tarihinde eğitim konusunda oldukça farklı uygulamalar olmuş, cinsiyet ve renk farklılığından kaynaklanan ciddi sıkıntılar yaşanmıştır. (<http://www.servintfree.net/~aidmn-ejournal/publications/2001-11/PublicEducationInTheUnitedStates.html>) Günümüzde ise pek çok alanda olduğu gibi Amerika Birleşik Devletleri eğitim konusunda da sistemini oturtmuş ve bu konuda önemli başarılar elde etmiştir. Amerika'da eğitimin her kademesinde sunulan imkânlar ile süreklilik ve istikrar dikkat çeken en önemli unsurlar olarak öne çıkmaktadır. (<http://www.globaled.us/wwcu/background/United-States.htm>)

Çalışma bölgemizde zorunlu eğitim 12 yıldır. (<http://www.globaled.us/wwcu/background/United-States.htm>) Bedava olan bu eğitim döneminde kitaplar da devlet tarafından ücretsiz verilmekte, öğrencileri taşıyan servisler için de herhangi bir ücret ödenmemektedir. Her türlü eğitim imkânının da hazırlandığı okullarda öğrenciler yönlendirilmekte, kabiliyet durumuna göre okullara gitmesi sağlanmaktadır. Genelde iki yıllık College¹ ve dört yıllık üniversiteler şeklinde ayrılan ön lisans ve lisans dönemlerinde Türk öğrencilerin hem college hem de değişik üniversitelerde eğitim aldıkları gözlenmiştir. Amerika'da bazı Üniversitelerin başarı puanına göre öğrenci aldığı ve bu üniversitelere yüksek puanlıların girebildiği, bazı üniversitelerin de hem ülke hem de dünya genelinde rağbette olduğu bilinmektedir. Buna rağmen Üniversitelerde bölüm seçmek veya bölüm değiştirmek konusunda oldukça rahat bir ortam bulunmakta, öğrenci istediği bir bölümü okuma veya bölüm değiştirme konusunda büyük imkâna sahip bulunmaktadır. Bizde olduğu gibi üniversite sınavına müracaat edenlerin çok az bir kısmının üniversitede okuma gibi bir durum yaşanmamaktadır.

Sunulan eğitim imkânları ve eğitim kalitesi bakımından kazandığı haklı itibardan dolayı dünyanın çok farklı yerlerinden okumak veya çocuğunu ABD'de okutmak için gelenler olmaktadır. Uzmanlık çalışmasını burada yapmak konusunda da büyük talepler olduğu bilinmektedir. Dünya genelinde başarılı öğrencilere hazırladığı imkânlar ile ayrı bir cazibe kazanmaktadır.

ABD'de doğup büyüyen Türk çocuklarının da eğitim öğretime önem verdikleri ve ülke genelinde zorunlu olan en az lise seviyesinde bir eğitim aldıkları tespit edilmiştir. Kız erkek ayrımı yapılmadan lise bitirmeye kadar zorunlu olan bir eğitime bağlı olarak ABD'de doğup büyüyen çocukların eğitim seviyesinin en az lise seviyesinde olduğu tespit edilmiştir. Bunun dışında yüksek öğrenimlerine devam ederek mimar, mühendis, avukat,

doktor vs. olanlar ile gerek devlet gerekse özel sektörde iyi konuma gelenlerin varlığı da dikkat çekmektedir.

c- Göç ve Beyin Göçü

Göç sosyal bir olgudur. ABD’de migrant (göçmen); iki yüzyıldır kıtayı dolduran önceki göç dalgalarına eklenen son dalgaya ait insan anlamına gelir. (Kastoryanu 2000: 27.) Bu bakımdan göç ve göçmen konusu ABD’nin yabancı olmadığı bir konudur.

Savaş, sel, yangın, kuraklık ve deprem gibi felaketler, refah ve istihdam arayışı gibi ekonomik nedenler ile siyasal baskılardan kurtulma, inanç, düşünce ve fikir hürriyeti elde etme uğruna güvenli ve özgür bir ülke arayışı geçmişte olduğu gibi günümüzde de nüfus hareketlerine ve göçlere neden olmaktadır. Bu yüzden gerek isteğe bağlı gerekse zorunlu olarak uluslararası insan göçü tarihin her döneminde rastlanan ve günümüzde de devam ederek sosyal, kültürel ve ekonomik değişmelere neden olan yaygın bir olgudur. Günümüzde Avrupa ülkeleri ve Amerika Birleşik Devletleri gelişmiş ülkeler olarak göçlerin başlıca merkezleri haline gelmiştir. Amerika Birleşik Devletleri ve Avrupa ülkelerindeki sosyal, kültürel, demokratik, sivil ve ekonomik gelişmişlik düzeyinin yarattığı refah ve istihdam imkânları da bu merkezlere yapılan göçü artırmıştır. (Küçükcan 2006: 13.) Halen aynı durum devam etmektedir. Dünya Çalışma Teşkilatına (İLO) göre dünyada her 35 kişiden biri emek/beyin göçmenidir. Dünya’da yılda ortalama 300 bin kişi beyin göçmeni olmakta, bu beyin göçünün %54’ü ise ABD’ye gerçekleşmektedir. Uluslararası emek göçünde coğrafi yakınlık, beyin göçünde ise eğitim en önemli faktör olarak dikkat çekmektedir. (www.ogu.edu.tr/images/birimduyuru/200933112156.doc)

Genel anlamda gerek zorunlu gerekse isteğe bağlı olarak ve değişik amaçlarla gerçekleştirilen her türlü göç insanlık tarihi kadar eskidir. Ülkelerarası yüksek seviyedeki eleman göçü de, aslında bilim tarihi kadar eski bir olaydır. Çağlar boyunca bazı bilim adamları, düşünce özgürlüklerini korumak, daha iyi çalışma şartlarına kavuşmak, kendi alanlarındaki şöhret ve kabiliyetlerle bir arada bulunmak gibi sebeplerle, doğup büyüdükleri ülkeyi terk ederek bir başka ülkeye yerleşmişlerdir. (Oğuzkan 1971: 2.) Bilim adamlarının ve daha geniş kapsamıyla yüksek seviyede eğitim görmüş insan gücünün ülkeler arasındaki bu hareketi “beyin göçü (brain drain)” olarak adlandırılmaktadır. (Kurtuluş 1999: 11.)

Amerika; bilim adamlarının en çok tercih ettiği ve beyin göçünün en çok yaşandığı ülkelerin başında gelmektedir. Amerika Birleşik Devletleri Kongresinin bir komisyonunca hazırlanan ve 1967 yılında yayımlanan bir rapora göre, 1962-1966 yıllarını kapsayan beş yıllık dönemde, bu ülkeye sosyal bilimler elemanı hariç tutulmak üzere toplam olarak 38.000’den fazla bilim adamı, mühendis ve tıp doktoru göçmen statüsü ile kabul edilmiştir. (Oğuzkan 1971: 8.) Amerika Birleşik Devletleri Adalet Bakanlığına bağlı Göçmen Dairesi (Immigration and Naturalization Service) tarafından, bu ülkeye başka ülkelere bilim adamı, mühendis ve doktor göçünü inceleyen istatistiklere göre 1962-1966 yılları arasında 48 bilim adamı, 256 mühendis ve 208 doktor olmak üzere ABD’ye 512 kişi göçmen olarak kabul edilmiştir. Beş yıllık dönemde en fazla sayıda göç eden grup mühendisler olup bunu doktorlar takip etmiştir. 1965-1966 yıllarında ise göçmen olarak kabul edilen doktor sayısının mühendis sayısından daha fazla olduğu görülmektedir. (Oğuzkan 1971: 15-16.)

Geçici ikametle gelenlerin dâhil edilmediği ABD Göçmen Dairesi raporuna göre 1962-1967 yılları arasında Türkiye’den ABD’ye 109 ilim adamı; 583 mühendis, 537 Doktor göç etmiştir. (Gürğün 1980: 82.) Ankara Hıfzıssıhha Enstitüsü ile John Hopkins Üniversitesi Hijyen ve Toplum Sağlığı Fakültesinin Milletlerarası Sağlık Bölümünün birlikte yapmış olduğu bir çalışmaya göre 1962-1963 yılında mevcut 12.275 Türk doktorundan %18’ini teşkil eden 2.248’inin yurtdışında çalıştığı tespit edilmiştir. Bugünkü tahminlere göre

5.000'den fazla doktor yurtdışında yaşamaktadır. (Gürgün 1980: 83.) Cevdet Kösemen tarafından hazırlanan bir rapora göre ise 1968 yılında 975 mühendis yurtdışına çıkmıştır. Bu sayı o dönemde mühendis odalarına kayıtlı 17.233 mühendisin %5.6'sını teşkil etmektedir. Mühendis odalarının bilgisi dışındaki göçler ve dışarıda okuyup orada kalmış olanlar dikkate alındığında sayının daha fazla olacağı anlaşılmaktadır. (Gürgün 1980: 80-81.) 1975 yılı verilerine göre Türkiye'de 17.365 doktor, 38.846'da mühendis-mimar bulunmaktadır. Bu 56.211 üstün vasıflı elemandan 4.163'ü yurtdışına kesin göç etmiştir. (Gürgün 1980: 83.)

Sonraki yıllarda da Amerika Birleşik Devletleri, bütün dünya ülkelerinden yüksek seviyede eleman çeken başlıca ülkelere biri olarak dikkat çekmektedir. 1968 yılında yapılan bir incelemede incelenen grubun bulunduğu ülkelere göre dağılımında ankete cevap vermiş bulunan 150 doktoralı Türk bilim adamı ile doktora sahibi diğer elemanın %71.3'ünün Amerika Birleşik Devletlerinde olduğu görülmüştür. Amerika Birleşik Devletlerini %10.0 ile Kanada ve %8.0 ile Batı Almanya takip etmektedir. Daha düşük oranlarda da Fransa, İngiltere, İsveç, İsviçre, Belçika, Meksika ve Suudi Arabistan (Oğuzkan 1971: 61-62.) yer almaktadır.

Bilim ve teknolojiye gelişmeler ile haberleşme ve ulaşım imkânındaki kolaylık sayesinde son 15-20 yıldan bu yana Türkiye'den diğer ülkelere özellikle de Amerika Birleşik Devletlerine beyin göçü olayının daha da hızlandığı bir gerçektir. Bununla beraber çeşitli mesleklerden yurtdışına çıkan yetişmiş elemanların sayıları kesin olarak bilinmemektedir. Bunda yurtdışına çıkışlarda tahsil ve meslek kayıtlarının yetersizliği veya dış ülkelerde Türkiye'yi temsil eden Büyükelçilik ve Konsolosluklarımızın konuyla ilgili gerekli bilgileri içine alan kayıt tutmamaları/tutamamaları da önemli bir sebep olarak yerini almaktadır.

Büyükelçilik ve konsolosluklardaki kayıt ve bilgilerin yetersizliğine bu çalışmayı yaptığım esnada Amerikanın başkenti Washington DC.'deki Türk Büyükelçiliği ve bu elçilik bünyesinde yer alan konsoloslukta tarafımdan da şahit olunmuştur. Çalışmamızda değerlendirilmek üzere Amerika genelinde ve konsolosluk bölgesinde eğitim gören Türk öğrenci sayısı, bunların eğitim aldıkları kurumlar, branşlar ve çalışma alanımıza giren diğer konular hakkında yukarıda ismi zikredilen makamlardan bilgi istenmiştir. Alınan cevapta konuyla ilgili olarak ellerinde kesin rakamlar ve bilgiler olmadığı bildirilmiş, ancak devlet bursu ile gelenler ile oturma veya askerlik konusunda kendilerine müracaat edenler hakkında bilgi sahibi oldukları beyan edilmiş, fazla bir destekleri görülmemiştir.

Bütün bu olumsuz etkilere rağmen, yaptığım araştırmalarda yurtdışına beyin göçü hakkında bazı bulgular sağlamak mümkün olabilmektedir. Türkiye beyin göçü en fazla olan 34 ülke içinde 24. sırada yer almakta olup, maalesef iyi eğitim gören yüz kişiden 59'unu elinden kaybetmektedir. (www.ogu.edu.tr/images/birimduyuru/200933112156.doc) YÖK'ün hazırladığı bir rapora göre 24 bini Almanya'da, 15 bini ABD'de olmak üzere 50 binden fazla Türk genci yurt dışında eğitim görmektedir. Türkiye yurt dışına en çok öğrenci gönderen/okutan ülkeler arasında 11. sırada yer almaktadır. Türkiye ABD'de en fazla öğrencisi bulunan 9. ülkedir. TÜSİAD'a göre Türk öğrenciler ABD ekonomisine yılda 824 milyon dolar katkı sağlamaktadır. (http://uvf.ulakbim.gov.tr/uvf/index.php?cwid=9&vtadi=TPRJ%2CTTAR%2CTTIP%2CTMUH%2CTSOS&ano=76076_4c69e33fa7b0100e446ffeb3250bfa0)

Beyin Göçünün Türkiye'ye etkisine gelince veriler göçten doğan kaybın önemini ortaya koymaktadır. Bu elemanın temsil ettiği yatırım değeri göçle Türkiye'nin elinden çıkarak, karşılıksız olarak başka ülkelerin kazanç hanesine kaymakta ve ülkemiz, bu elemanın kalkınma çabalarına yapabileceği katkıdan ve sosyal hayat ile kültürel hayattaki

muhtemel liderlik etkilerinden yoksun kalmaktadır. Ayrıca, göçten doğan yetişmiş eleman kaybının pek büyük bir kısmının temel bilimler ve mühendislik başta olmak üzere, bir ülkenin kalkınması için yüksek vasıflı eleman ihtiyacının hayatî sayıldığı alanlarda toplanmış olması da düşündürücü bulunmaktadır. Turhan Oğuzkan tarafından *Yurt Dışında Çalışan Doktoralı Türkler, Türkiye'den Başka Ülkelere Yüksek Seviyede Eleman Göçü Üzerinde Bir Araştırma* başlığı ile yapılan bir araştırmada uygulanan ankete cevap veren 150 kişiden %38.0'nın temel bilimler, %38.7'sinin de mühendislik alanlarında olduğu görülmüştür. Bu iki grubun toplamı, incelenen toplam grubun yaklaşık olarak %77'sini veya dörtte üçünden fazlasını teşkil etmektedir. (Oğuzkan 1971: 110.) Bu temel bilgilerden sonra Washington DC., Maryland ve Virginia'da yaptığımız anket çalışması ve konuyla ilgili diğer verilere geçmekte fayda görülmektedir.

C- Anket Verileri

a- Cinsiyet ve Yaş

Anketimize 151 %41.6 bayan, 212 %58.4 erkek olmak üzere 363 kişi katılmıştır. Katılımcılardan %1.4 tekabül eden 5 kişi 17 yaş ve altı, %31.4 ile 114 kişi 18-30, %31.1 tekabül eden 113 kişi 31-40, %17.1 oranındaki 62 kişi 41-50, %13.5'e karşılık gelen 49 kişi 51-64, %5.5'lik bir orana sahip 20 kişi de 65 ve üzeri yaş grubunda oldukları tespit edilmiştir.

Anket verilerinde %79.6 oranında bir nüfusun 18-50 yaş arasında olduğu görülmektedir. %13.5'e tekabül eden bir kitle de 51-64 yaş grubunda yer almaktadır. 65 ve üzeri yaş grubunda olanların oranı sadece %5.5 olarak belirlenmiştir. Veriler ABD'de ve özellikle de çalışma bölgemizde genç bir Türk nüfus olduğunu göstermektedir. Avrupa ve Amerika'da nüfusun hızla yaşlandığı ve nüfusun büyük bir kısmının da yaşlılardan oluştuğu dikkate alındığında Amerika'daki genç Türk nüfus dikkat çekmektedir.

Yaş ile ilgili veriler

Yaş	Freque ncy	Perce nt	Valid Percent	Cumulati ve Percent
17 ve altı	5	1.4	1.4	1.4
18-30	114	31.4	31.4	32.8
31-40	113	31.1	31.1	63.9
41-50	62	17.1	17.1	81.0
51-64	49	13.5	13.5	94.5
65 ve üzeri	20	5.5	5.5	100.0
Toplam	363	100.0	100.0	

b- Eğitim

Tarafımızdan gerçekleştirilen ve 363 kişiye uygulanan eğitim durumunuz nedir sorusuna iki kişi cevap vermemiştir. Cevap verenlerdeki eğitim durumunun İlkokul %8.8, Ortaokul %6.3, Lise %20.1, Yüksekokul-Üniversite %38.8, Yüksek lisans (Mastr) %13.5, Doktora %11.8 olduğu tespit edilmiştir.

Eğitim durumu college (yüksekokul) - üniversite cevabı veren 141 kişi %38.8 oran ile en yüksek oranı teşkil etmektedir. Lisansüstü eğitim kabul edilen yüksek lisans ve doktora mezunu olanların toplamı 92 kişi %25.3 olarak belirlenmiştir. Lisans ve lisans üstü eğitim mezunu olanların toplamı 233 kişi %64.1 gibi yüksek bir orana tekabül etmektedir. Lise mezunlarını da dahil ettiğimizde ABD'de ve çalışma bölgemizdeki Türk toplumunun 316

kişi ile %84.2 gibi oldukça yüksek oranda lise ve üzeri bir eğitime sahip olduğunu ortaya koymaktadır.

Eğitim Durumu

Eğitim Durumu	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
İlkokul	32	8.8	8.9	8.9
Ortaokul	23	6.3	6.4	15.2
Lise	73	20.1	20.2	35.5
College-Üniversite	141	38.8	39.1	74.5
Master	49	13.5	13.6	88.1
Doktora	43	11.8	11.9	100.0
Total	361	99.4	100.0	
Cevapsız	2	.6		
Total	363	100.0		

Eğitim durumunu değişik bir şekilde ele aldığımızda karşımıza şu sonuçlar çıkmakta, eğitim seviyesinde yukarıdan aşağıya doğru ilginç bir sonuç ile karşılaşılacaktır. Sorumuza cevap veren deneklerin %91.1'i ortaokul ve üzeri eğitim almış, ilkokul mezunu olanlar ise %8.9'de kalmıştır. Okuma yazma bilmeyen veya ilkokul diploması olmayan kişiye rastlanmamıştır. Bu veriler ABD'deki Türklerin eğitim bakımından hem Avrupa'da hem de Türkiye'de yaşayan Türklerden çok daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Cinsiyete göre eğitim durumunu karşılaştırdığımızda ise: 150 kadının cevap verdiği anket uygulamamızda kadınlardan 16 ilkokul, 11 Ortaokul, 35 Lise, 64 Yüksek okul, 14 Mastır ve 10 kişinin de doktora eğitimine sahip olduğu tespit edilmiştir. 211 erkek katılımcıdan İlkokul 16, Ortaokul 12, Lise 38, Yüksek okul 77, Yüksek lisans 35 ve doktora 33 olarak belirlenmiştir. Veriler Türkiye'de yaşayan kadın ve erkeklerle kıyaslandığında eğitim bakımından Türkiye'de bu yüksek sonuçları görmek mümkün değildir. Verilerde özellikle yüksek okul, yüksek lisans ve doktora eğitiminde erkeklerin bayanlara oranla bir üstünlüğü görülmektedir. Tüm bunlara rağmen bayanlardaki eğitim seviyesinin yüksekliği dikkat çeken önemli bir nokta olarak gözükmektedir. Anketimize katılan 150 bayandan 88'inin yüksek okul/üniversite, mastır ve doktora eğitimine sahip olmaları oldukça anlamlı bulunmuştur. Bu sayı erkeklerde daha yüksek olduğu görülmüş ve 211 katılımcıdan 145'inin yüksekokul/üniversite, mastır ve doktora mezunu olduğu tespit edilmiştir.

İsviçre Vaud Kantonu'nda 1977-1978 yıllarında yapılan bir alan araştırmasında da Türk işçilerinin %68'i İlkokul, %27'lik bir oranının da orta öğrenim ve meslek öğrenimi, sadece bir kişinin yüksek okul mezunu olduğu, biri erkek diğerleri kadın olmak üzere hiç öğrenim görmemiş, ancak okuma yazmaları olan kişiler olduğu tespit edilmiştir. (Berkay 1988: 65.)

Türkiye geneli ve Avrupa ülkelerindeki Türkler ile karşılaştırıldığında veriler ABD'deki Türk göçmenlerin hem bayan hem de erkeklerde eğitim seviyesinin çok yüksek olduğunu göstermektedir. Bu sonuçlar Türkiye'de zaman zaman dile getirilen beyin göçü iddialarını da kuvvetlendirmektedir.

Cinsiyet ile eğitim durumu arasındaki çapraz tablo

Cinsiyet	Eğitim						Toplam
	İlkokul	Ortaokul	Lise	College- Üniversite	Master	Doktora	
Kadın	16	11	35	64	14	10	150
Erkek	16	12	38	77	35	33	211
Toplam	32	23	73	141	49	43	361

c- Öğrenci

Amerika’da yaşayan Türkler arasında öğrenci oranı ve bunların eğitim gördüğü seviyeleri belirlemek için sorduğumuz ve 363 kişiye uygulanan soruya 89 kişi öğrenci olduğu cevabını vermiştir. Bunlardan 14 kişi dil okulunda, 5 lise, 35 college-üniversite, 21 yüksek lisans ve 14 doktora seviyesinde eğitime devam ettikleri tespit edilmiştir. 274 kişi bu soruya cevap vermemiş, bu sonuç onların herhangi bir eğitim kurumu ile irtibatları olmadığı şeklinde değerlendirilmiştir. Tesadüfi metot ve sondaj usulü ile 363 kişiye uygulanan ankete katılanlardan 89 kişinin bir vesile ile eğitimin içerisinde olması ABD’de yaşayan Türklerin eğitime verdikleri önemi göstermesi bakımından anlamlı bulunmuştur.

Öğrencilerin cinsiyet, yaş ve devam ettikleri eğitim durumuna göre dağılımı da şöyle belirlenmiştir. 89 kişinin öğrenci olduğunu beyan ettiği anketimizde bayan öğrencilerin toplamı 32, erkek öğrencilerin toplamı ise 57 olarak belirlenmiştir. Bayanlardan 23 kişi ile çoğunluğun 18-30 yaş grubunda olduğu anlaşılmıştır. 18-30 yaş grubunda yer alan erkek öğrencilerin ise 36 kişi olduğu belirlenmiştir. Bunu erkeklerde 15, bayanlarda 7 kişi ile 31-40 yaş grubundakiler takip etmiştir. Erkek öğrencilerden 20 kişinin College-Üniversite, 13 yüksek lisans ve 8 kişinin de doktora eğitimine devam ettikleri, bayan öğrencilerden 14 College-Üniversite, 7 yüksek lisans ve 6 kişinin de doktora eğitimine devam ettikleri tespit edilmiştir. 5 erkek öğrenci lise’de eğitimine devam ettiğini bildirmiş, 9 erkek ve 5 bayan olmak üzere toplam 13 kişi de İngilizce öğrenmek veya İngilizcelelerini geliştirmek için dil eğitimine devam ettiklerini beyan etmişlerdir.

d- Eğitim durumu ve ABD’de kalma Süresi:

Amerika’da yaşayan Türklerin eğitim durumları ile orada kalma süreleri değerlendirildiğinde şu sonuçlar tespit edilmiştir. İlkokul mezunu olan 32 kişiden 15 tanesinin 21 yıl ve daha fazla bir zamandan beri Amerika’da yaşadığı anlaşılmıştır. Bir yıldan daha az süredir ABD’de yaşayanlardan ilkokul mezunu bölümünü işaretleyen hiç kimse olmamıştır. Bu durum son yıllarda ABD’ye gidenlerde eğitim grafiğinin yüksek olduğunu ortaya koymasından dolayı anlamlı bulunmuştur. Ortaokul mezunu 23 kişiden 15 kişi 11 yıl ve üzeri bir süreden beri Amerika’da yaşadığını beyan etmiştir. Lise mezunu olduğunu beyan eden 73 kişiden 50 kişinin 6 yıl ve üzerinde bir zamandan beri orada yaşadığı anlaşılmaktadır. 141 kişi ile en büyük yoğunluğun görüldüğü Üniversite mezunlarından 1-5 yıl arasında ABD’de yaşadıklarını bildirenlerin çokluğu dikkat çekmektedir. Toplamda 141 kişilik college-üniversite mezunundan 119 kişinin son 20 yılda Amerika’ya geldiği görülmektedir. Bu veriler son yıllarda ABD’ye gelenlerin eğitim seviyesinin yüksek olduğu iddialarını haklı çıkarmaktadır. Çalışmamızda yüksek lisans eğitimini tamamlamış 49, doktora sahibi olanlar ise 43 kişi olarak belirlenmiştir. Bunların ABD’ kalma süreleri ise değişkenlik göstermektedir.

Bir başka yaklaşım ile eğitim durumları farklı 51 kişi bir yıldan az bir süre, 76 kişi 1-5 yıl arasında, 83 kişi 6-10 yıldan beri, 73 kişi 11-20 yıl arasında ABD’de yaşadığını

belirtirken 78 kişi de 21 yıldan daha fazla bir süredir ABD’de yaşadığını beyan etmiştir. Bunların içerisinde şahsen tanıdığım ve kendileri ile mülakat yaptığım 50 yılın üzerinde bir süredir ABD’de yaşayan kişiler de bulunmaktadır.

Eğitim durumu ile ABD’de kalma süresi arasındaki çapraz tablo

Eğitim durumu	ABD’de kalma süresi					Toplam
	1 yıldan az	1-5 yıl arası	6-10 yıl arası	11-20 yıl arası	21 yıldan fazla	
İlkokul	0	5	7	5	15	32
Ortaokul	4	1	3	6	9	23
Lise	9	14	22	15	13	73
College-Üniversite	28	42	24	25	22	141
Master	3	9	17	14	6	49
Doktora	7	5	10	8	13	43
Toplam	51	76	83	73	78	361

e -İngilizce Bilgisi

Çalışma bölgemizde yaşayan Türklerden İngilizce bilgilerini ölçmek için sorduğumuz soruya alınan cevaplar şöyle olmuştur. 363 katılımcıdan %49.0 gibi yüksek bir oran ile dikkat çeken 178 kişi çok iyi derecede İngilizce bildiğini, %36.4’e tekabül eden 132 kişi de iyi derecede İngilizce bildiklerini ifade etmişlerdir. İngilizceyi az bildiğini beyan edenler %14.3 ile 52 kişi, hiç bilmediğini dile getiren ise sadece bir kişi olmuştur. Bu kişinin Türkiye’den yeni gelen, eşinin veya çocuklarının yanında misafir olarak bulunan bir kişi olduğu varsayılmaktadır. Veriler ABD’de yaşayan Türk nüfusun %85.4 oranında iyi ve çok iyi derecede İngilizce bildiklerini ortaya koymaktadır.

“Bir dil bilen bir insandır, iki dil bilen iki insandır” ata sözünden yola çıktığımızda Amerika’da özellikle de çalışma bölgemizde yaşayan Türklerin çok büyük bir kısmının dil konusunda hiç bir zorluk çekmeden hayatını idame ettirdiği anlaşılmaktadır. Yıllardır Avrupa ülkelerinde yaşayan Türk işçilerinin hâlâ dil sorunu bulunduğu ve bu yüzden Avrupa ülkeleri tarafından çeşitli tedbirler alma yoluna gidildiği göz önünde bulundurulduğunda ABD’de ve çalışma bölgemizde yaşayan Türklerin dil problemini çözmüş oldukları dikkat çekmektedir. Bunda eğitim seviyelerinin yüksek olmasının da önemli rolü bulunduğu varsayılmaktadır.

Çalışma bölgemize gelen Türk göçmenlerden büyük bir kısmı Türkiye’de üniversite eğitimini tamamlamış olup lisansüstü eğitimi ve uzmanlık çalışması yapmak üzere ABD’ye gelenler olarak dikkat çekmektedir. Bu kişilerin belirli bir oranda İngilizce bilmeleri hem hayatlarını hem de işlerini kolaylaştırmıştır. Bu durum aynı zamanda İngilizce bilmelerini daha kısa zamanda ve çok daha fazla geliştirmelerine imkân sağlamıştır. Buldukları ortama entegre olmada gösterilen başarı da dil konusunun daha kısa zamanda çözülmesine katkı sağlamıştır. Orada doğup büyüyen ve ABD okullarında eğitim alan Türk çocuklarının İngilizce konusunda bir problemi zaten söz konusu değildir. Sonra gelenlerden büyük bir kısmının da eğitim amaçlı gelmeleri, azımsanamayacak bir kısmının İngilizce eğitim yapan

ODTÜ ve Bilkent gibi üniversitelerden mezun olmuş olmaları dil konusunda bir problem yaşanmasına fırsat vermemiştir. Böyle bir eğitim almadan gelenler ABD'nin şartlarına uyum sağlamak ve kendi ayakları üzerinde durabilmek için İngilizce kurslarına giderek en kısa zamanda bu açığı kapatmanın yollarını aramış ve büyük oranda bunda başarılı olmuşlardır.

f- ABD'ye Gidiş

Göç hareketlerinin mazisi insanlık tarihinin başlangıcına kadar uzandığı gibi bilim adamlarının göçünün başlangıcı da bir o kadar eskiye dayanmaktadır. Bu gün genel kabul gören bir anlayışa göre Amerika göçmenler ülkesidir. Amerika bu güne kadar dünyanın pek çok yerinden göçmen kabul etmiş halen aynı durum devam etmektedir. Türklerin Amerika'ya göç hareketlerinin geçmişi de tarihin derinliklerine kadar uzanmaktadır. Osmanlı İmparatorluğu döneminde 1820-1920 yılları arasında ABD'ye 326 bin kişi gelmiştir. Ancak bu gelenler içinde Türkler az sayıda idi. Bu dönemde esas göç gruplarını oluşturanlar azınlıklardı. Az sayıdaki bu Türkler eğitim düzeyi çok düşük hatta okuryazar olmayan gruplardı. Nitekim 1914 yılında ABD'ye giren 1 milyon 200 bin göçmenden %21'i okuryazar değil iken, aynı yıl okuryazar olmayan Türklerin oranı %63 idi. Hemen hemen tamamı erkek ve bekâr olan ve genellikle Birleşik Devletlerde kısa süre kalan bu Türkler esas itibariyle bedenen çalışılan işlerde istihdam edilmişlerdir. (Kurtuluş 1999: 44, 51.

İşgücü göçünün de önemli yeri olmasına rağmen Cumhuriyet döneminde Amerika Birleşik Devletlerine giden Türk göçünün temel özelliği ise genelde “beyin göçü” çerçevesinde gerçekleşmesidir. (Kurtuluş 1999: 44, 51.) Bir ülkenin insan kaynaklarının değerli bir parçasını göçle elden çıkardığını anlatan bu deyim, ülkelerarası yüksek seviyede eleman göçü ile ilgili literatüre de mal olmuştur. (Oğuzkan 1971: 1.)

Türklerin ABD'ye göçünün mahiyeti II. Dünya Savaşı sonrası dönemde ve özellikle de 1960'lı yıllardan itibaren tamamen değişmiştir. Bu dönemde ABD'ye gidenler lisans ve lisansüstü eğitim görmüş, vasıf seviyesi yüksek olan Türk bilim adamları, doktor, cerrah ve mühendisler gibi “beyin gücü” ile çalışanlar olarak dikkat çekmeye başlamıştır. Ulusal Bilim Vakfı'nın gerçekleştirdiği bir araştırmaya göre 1956-1970 yılları arasında 907 mühendis ve 594 tıp doktoru olmak üzere 1500 Türk ABD'ye göç etmiştir.

Washington DC., Maryland ve Virginia'da yaşayan ve anketimize katılan Türklerin ABD'ye gidiş sebeplerinin sorulduğu sorumuza 4 kişi cevap vermemiş, verilen yanıtlarda ise şu cevaplar alınmıştır. ABD'ye gidiş durumuna göre 2 kişi misafir olarak bulunduğunu, 25 kişi turist olarak geldiğini, 41 kişi işçi olarak, 138 kişi okumak ve eğitim için, 20 kişi devlet tarafından, 50 kişi evlilik veya eş durumu nedeniyle, 67 kişi green kart ile, 4 kişi kaçak yollardan, 12 kişi de ABD doğumlu olduğunu belirtmiştir.

Tesadüfi metotla ve rast gele usulü ile 363 kişiye uygulanan ankette 138 katılımcının ABD'ye geliş sebebinin okumak ve eğitim için olduğunu beyan etmesi oldukça anlamlı ve manidar bulunmuştur. Veriler ABD'ye gidiş konusunda diğerlerine göre eğitim amaçlı gidişlerde önemli bir yükseklik olduğunu göstermektedir. Eğitimini tamamlayanlardan pek çok kişinin geri dönmediği göz önünde bulundurulduğunda ABD'de ikamet eden Türklerin eğitim seviyesinin oldukça yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

8 Nisan 1929 da yürürlüğe giren 1416 sayılı kanun ile Milli Eğitim Bakanlığı her yıl Devlet memuru veya Kamu İktisadi Kuruluşları adına dış ülkelerde ileri öğrenim görmek için orta dereceli okulları veya yüksek öğrenimi başarı ile bitirenlere seçme imtihanları ile burs tahsis etmektedir. 1416 sayılı kanunun uygulamasıyla ilgili bir araştırmaya göre 1929 yılından 1972 yılı Temmuz ayına kadar 3.232 öğrenci yurtdışına gönderilmiştir. 1961

yılından sonra da her yıl ortalama 168 öğrenci gönderilmiştir. İhtisas yapmak için yurtdışına gönderilenlerin %38'i doktora, %33'ü yüksek lisans (master) ve 13'ü de lisans seviyesinde öğretim yapmışlardır. (Gürgün 1980:)

Dünyanın pek çok yerinden öğrenci kabul eden ABD'deki uluslararası öğrencilerin toplamı 1954-1955 akademik yılı itibariyle 32.232 iken bu sayı 1995-96 da 453.787 olmuştur. 1995-1996 da ABD'ye Orta Doğudan giden 30.563 uluslararası öğrenci içinde %14.3 ile ilk sırada yer alan Türkler olmuştur. Bu bölge genelinde Türk öğrencileri sırasıyla Suudi, Kuveytli ve İsraili öğrenciler izlemektedir. Aynı yıl dünya çapında uluslararası öğrenci dağılımında ise ABD'deki Türk öğrenciler on dördüncü sırada yer almaktadır. Bu Türk öğrencilerin %36.5'i lisans eğitimi, %55.8'i de lisansüstü eğitim görmektedir. (Kurtuluş 1999: 44, 51.) Eğitim görmek amacıyla ABD'ye giden ve bu ülkeye yerleşme açısından potansiyel bir grubu oluşturan öğrenciler içindeki Türk öğrencilerin oranı son yıllarda sürekli olarak artmaktadır.

Günümüzde haberleşme ve ulaşım başta olmak üzere diğer teknolojik gelişmeler iletişim alanında önemli kolaylıklar sağlamıştır. Bu gelişmelere bağlı olarak hem bireylerin hem de ülkelerin dünyanın başka yerleri ile iletişim kurması ve oralandaki gelişmeleri takip etmesi daha kolaylaşmıştır. Bu kolaylık göç hareketini de hızlandırmış, özellikle beyin göçünü daha da artırmıştır.

g- Türkiye'ye Dönme

Amerika'da çalışma bölgemizde yaşayan Türklere sorduğumuz Türkiye'ye dönme konusundaki sorumuza alınan cevaplar şöyle olmuştur. 33 kişi yakın zamanda, 32 kişi eğitimini tamamladıktan sonra, 43 kişi birkaç yıl içinde, 86 kişi 5-10 yıl içerisinde, 57 de kişi emekli olunca döneceği/dönmek istediği cevabını vermiştir. Katılımcılardan 73 kişi buraya yerleştim artık dönemem cevabını verirken, 15 kişi çocukları yüzünden dönemediğini, 10 kişi de biraz ABD'de biraz Türkiye'de kaldığını belirtmişler, 14 kişi bu soruya herhangi bir yanıt vermemiştir.

Verilen cevaplara baktığımızda Türkiye'ye dönme konusunda genel bir talep bulunduğu anlaşılmaktadır. Bunda yabancı bir ülkede yaşamının ve vatan hasreti ile yakınlara duyulan özlemin büyük etkisi olduğu düşünülmektedir. Ancak dönme niyetinde olduğunu belirtenlerden büyük çoğunluğun iş ciddiyete bindiğinde dönme konusundaki kararlılıklarını gerçekleştiremeyecekleri varsayılmaktadır. Bu beyanların tamamen duygusal olduğu ve daha sağlıklı karar verme sürecinde büyük bir kısmının kararlarını değiştirebileceği düşünülmektedir. Bizi bu kanaate götüren sebep ise kendileri ile görüştüğüm çok sayıda vatandaşımızın ABD'deki iş ve yaşam koşullarından dolayı isteseler de Türkiye'ye dönemediklerini dile getirmiş olmalarıdır. Anketimize katılan 73 kişi ABD'ye yerleştiğini ve artık Türkiye'ye dönmeyi düşünmediğini belirtirken 15 kişi de çocukları yüzünden dönemediğini veya dönemeyeceğini beyan etmiştir.

Tarafımızdan gerçekleştirilen anket verilerinde olduğu gibi Oğuzkan tarafından yapılan ve yurtdışındaki doktoralı Türkler üzerinde uygulanan bir anket çalışmasının sonuçları da dikkat çekici bulunmuştur. İncelenen gruba, önümüzdeki yıllarda mesleki çalışmalarını Türkiye'de devam ettirmeyi tasarlayıp tasarlamadıkları sorularak dönme niyeti tespit edilmiştir. Grubun yüzde 17.3'ü kesin olarak, %18.0'i de kuvvetli ihtimalle Türkiye'ye döneceğini bildirmiştir. %35.3 oranında bir katılımcı kesin olarak veya kuvvetli ihtimal ile Türkiye'ye dönme niyeti taşımaktadır. İncelenen grubun üçte birine tekabül eden %33.3'ü de Türkiye'ye dönme konusunda kararsız olduklarını bildirmişlerdir. %15.3 dönme ihtimali zayıf, %11.3 ise kesin olarak dönmeye niyetsiz olduklarını ve dönmek istemediklerini açıklamışlardır. Kesin olarak Türkiye'ye dönmeye niyetsiz olduğunu belirtenler ile dönme

ihtimali zayıf olanların oranı %26.6 olarak tespit edilmiştir. Bu verilerin dışında kalanlar bilinmeyenlerdir. (Kurtuluş 1999: 44, 51.)

Türkiye Araştırmalar Merkezi tarafından Mart 1986'da Almanya'nın 8 kentinde yaptırılan bir araştırmaya göre Türklerin %39.4'ü Türkiye'ye dönmeyi düşünmediklerini, %21.1'i ise en erken 10 yıl içinde Türkiye'ye dönmeyi düşünebileceklerini belirtmişlerdir. Bu sonuca göre, Türklerin %61'inin Almanya'da en azından 10 yıl ya da devamlı olarak kalmak istedikleri ortaya çıkmaktadır. (Şen-Koray 1993: 41.) 1990 yılında Almanya, Hollanda ve Belçika'da yaşayan Türkler ile ilgili bir çalışmada Türkiye'ye hiçbir zaman dönmeyeceğini bildirenlerin oranı %8.7, şimdilik dönmeyi düşünmediklerini belirtenlerin oranı %30.8 olmuştur. %16.3'ü emekli olunca dönmeyi düşüneceğini, %42.3'ü ise dönüp dönmeme konusunda kararsız olduklarını, bunu daha çok o günkü şartların belirleyeceğini belirtmişlerdir. Emekli olunca dönme eğiliminde olanlar hariç tutulursa, çok büyük bir kesimin Türkiye'ye kesin dönüş eğiliminde olmadıkları anlaşılmaktadır. (Taştan 1996: 107.) Türkiye Araştırma Merkezinin yaşlı yabancılar üzerinde yaptığı bir araştırmaya göre, Federal Almanya'da yaşayan 55 yaş ve üzerindeki Türklerin %31'i Türkiye'ye dönmeyi isterken, %20'si Almanya'da kalmayı istemekte, %34'ü ise kısmen Almanya'da kısmen de Türkiye'de yaşamak istediklerini belirtmektedir. %4'lük bir oran Türkiye'ye dönmek istemesine rağmen dönemediklerini belirtmekte, %10'u da halen karar vermemiş olduklarını ifade etmektedir. (Şen-Koray 1993: 28.) Bu ve benzeri veriler ABD'de yaşayan Türklerin'de Türkiye'ye dönme konusunda ne kadar zorlanacaklarını, isteseler bile dönememe gibi bir durumla karşılaşacaklarını ortaya koymaktadır. Bu durum bizim Türkiye'ye dönme konusunda iş ciddiye bindiği zaman pek çok kişinin karar değiştirebileceği yorumumuza destek olarak değerlendirilmektedir.

Yunanistan, İran ve bazı Asya ülkeleri ile birlikte Türkiye az gelişmiş ülkeler içinde başka ülkelere net olarak geniş ölçüde bilim adamı ve mühendis kaybetmektedir. CENTO raporunda yer alan ve Türkiye'nin de dâhil bulunduğu CENTO ülkelerinden yabancı ülkelere öğrenim gören bilim adamlarının %50'sinin ya kendi ülkelerine hiç dönmedikleri veya döndükten sonra yeniden yabancı ülkelere göç ettikleri şeklindeki ifadeler bahsedilen ülkeler için endişe verici bir durum olarak dikkat çekmektedir. (Oğuzkan 1971: 15.) Türkiye'den gelip ABD'de eğitime devam edenler ile eğitimini tamamladıktan sonra geri dönmeyenleri de göz önünde bulundurduğumuzda bölgedeki Türkler arasında eğitim seviyesinin oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Özellikle Ortadoğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ), Boğaziçi, Bilkent gibi üniversitelerde okuyan başarılı öğrencilerin ABD'ye geldikleri, kendilerine iyi imkânlar hazırlandığı ve lisansüstü eğitimlerini buralarda tamamladıkları görülmüştür. Bunlardan önemli bir kısmının Türkiye'ye dönmedikleri tespit edilmiştir. T.C. Washington Büyükelçiliği Milli Eğitim Müşavirliğinden aldığımız bilgilerde Türkiye'ye dönme oranının özellikle fen bilimcilerde daha az olduğu dile getirilmiştir.

Özetle söyleyecek olursak, yıllardan beri pek çok zeki ve yetenekli genç kendisine daha iyi imkânların sunulduğu ABD ve Avrupa ülkelerinde eğitim almış, eğitimini tamamladıktan sonra da Türkiye'ye dönmeyip oralarda kalmıştır. Halen aynı durum devam etmektedir. Eğitim amacıyla yurtdışına gidenlerden farklı bir başka durum ise Türkiye'de iyi derecede eğitim almış ve alanında uzmanlaşmış pek çok kişi başta ABD ve Avrupa ülkeleri olmak üzere kendilerine daha iyi imkânların verildiği ülkelere göç ederek hayatlarını orada devam ettirme, bilgi ve birikimlerini de buldukları yer için kullanma durumunda kalmışlardır. Aynı durum günümüzde de devam etmektedir.

Araştırma verileri bize, Türkiye'deki eğitim ordusundan ABD'ye önemli ölçüde bir göç hareketinin bulunduğunu göstermektedir. Bu hareket, bir taraftan söz konusu

elemanların bilgi, birikim ve tecrübelerinin diğer yandan da onların yetişmesi ve öğrenimi için yapılan yatırımların, ülkemizin elinden çıkararak karşılıksız olarak başka ülkelere kaymasına yol açmaktadır.

D- Sonuç ve Öneriler

Türk kamuoyunda Amerika'daki Türklerin eğitim seviyesinin yüksek olduğu şeklinde bir algı söz konusudur. ABD'de yaşayan Türkler arasında da Washington DC, Maryland ve Virginia da yaşayan Türklerin eğitim seviyesinin oldukça yüksek olduğu konusunda genel bir kanaat bulunmaktadır. Verilerimiz de bu kanaati doğrulamış, söz konusu yerlerde ikamet eden Türklerin eğitim seviyesinin yüksek olduğunu ortaya koymuştur.

Türkiye geneli ve Avrupa ülkelerindeki Türkler ile karşılaştırıldığında anket verileri ABD'deki Türk göçmenlerin eğitim seviyesinin çok yüksek olduğunu göstermektedir. Bu sonuçlar Türkiye'de zaman zaman dile getirilen beyin göçü iddialarını da kuvvetlendirmektedir. Bu ülkede bulunan Türklerden okul çağını bitirmiş olanlarda eğitim seviyesinin yüksek olduğu gibi öğrenci olarak bulunanların da çok büyük bir kısmının üniversitede lisans ve lisansüstü eğitime devam ettiği anlaşılmaktadır.

Türkiye'de hâlâ okuma yazma bilmeyenlerin var olduğu düşünüldüğünde ve eğitim seviyesinin büyük oranda ilkokul mezunlarından oluştuğu göz önünde bulundurulduğunda²Amerika Birleşik Devletlerinde özellikle de Washington DC., Maryland ve Virginia da yaşayan Türklerin eğitim seviyesinin oldukça yüksek olduğu dikkat çekmektedir. Washington'un başkent olması, diğer eyaletlerin ise Washington'a yakın eyaletler olması ve iş imkânları buradaki eğitim grafiğinin yüksek olmasındaki önemli faktörlerden biri olarak gözükmektedir. Bunda ABD'nin eğitim ve teknolojideki konumunun da önemli payı olduğu varsayılmaktadır.

Bir başka neden ise süper güç olan ABD eğitime büyük önem vermekte, dünya genelinde başarılı öğrenciler ve alanlarında iyi yetişmiş uzman kişiler için fırsatlar sunarak onları ülkesine çekmeye çalışmaktadır. Hollywood filmleri ve diğer reklam unsurları ile fırsatlar ülkesi olarak gösterilen ABD dünyanın pek çok yerinde bir cazibe merkezi olarak dikkat çekmektedir. Bu nedenle eğitimini ABD'de yapmak veya uzmanlık çalışmasını orada tamamlamak üzere dünyanın muhtelif yerlerinden çok sayıda müracaat olmaktadır. Durumu uygun görülenlere vize verilmekte, vize alanlar eğitim ve uzmanlık çalışmasını bu ülkede yapmaktadır. Bu öğrencilerin yapmış oldukları diğer harcamalardan ayrı olarak yabancı öğrencilerden alınan yüksek miktardaki paralar da Amerikan ekonomisi için önemli bir kaynak oluşturmaktadır. Buna rağmen bu ülkeye gelmek için aşırı bir talep bulunmakta ve Türkiye'de dâhil olmak üzere dünyanın çeşitli yerlerinden her yıl pek çok kişi eğitim için ABD'ye gitmektedir.

İş imkânı, ekonomik rahatlık ve yabancı düşmanlığının azlığı da eğitimli kişi ve aileleri buraya celbeden önemli faktörlerden biri olarak kabul edilmektedir. Bununla birlikte Washington ve çevresinin özel bir konumu olduğu anlaşılmaktadır. Washington'un diploması kenti, Maryland ve Virginia'nın da buraya yakın yerler olması dikkat çekmektedir. Amerika'nın her yerindeki Türkler için böyle yüksek eğitimli bir genelleme ve sonuca gitmek ve Amerika'daki bütün Türklerin iyi bir eğitime sahip olduğunu söylemek hatalı sonuçlara götürebilir. Çalışma bölgemizdeki yüksek eğitim grafiğini New York başta olmak üzere diğer pek çok yerde görmek mümkün olmayabilir. Çünkü New York gibi iş imkânının uygun olduğu pek çok yerde çok farklı sektörde çalışan ve eğitim durumları daha düşük Türk vatandaşlarının çok sayıda bulunduğu da bir gerçektir.

Eğitimini tamamlayanların önemli bir kısmının ise ülkelere ya hiç dönmedikleri veya dönse bile bir müddet sonra ABD'ye tekrar geri geldiği bilinmektedir. 1969 yılında Ulusal

Bilim Kurumu (National Science Foundation) tarafından yayımlanan bir rapora göre, bu ülkeye 1967 yılında göçmen statüsü ile kabul edilmiş bulunan bilim adamı ve mühendislerin %41'i, doktorların ise %25'i daha önce bu ülkede geçici ikamet müsaadesi ile bulunmuştur. Göçmen statüsüne geçmeden önce söz konusu yabancı bilim adamı ve mühendislerin %75'i öğrenci, doktorların ise %50'si ziyaretçi statüsünü haizdi. (Oğuzkan 1971: 11.) Bu sonuç öğrenci ve ziyaretçi olarak ABD'de bulunanların çok önemli bir kısmının sonunda bu ülkeye yerleştiğini ortaya koymaktadır.

Daha önce de belirtildiği üzere ikinci dünya savaşından sonra ve 1960'lı yıllarda Almanya başta olmak üzere bazı Avrupa ülkeleri ve dünyanın farklı yerlerinde işgücü göçü ile başlayan hareket, zamanla yüksek seviyede eğitim almış elemanların ülkelerarası göçünü de beraberinde getirmiştir. Bu dönemde özellikle de bilim adamı, doktor ve mühendis gibi sayıca sınırlı, fakat kalkınma ve ülkelerin refahı sürecinde stratejik yeri olan seçkin zümrenin, ülkelerarası göç hareketi dikkatleri üzerine çekmiştir. Bu durum günümüzde dünyanın birçok ülkesinde, hem kamuoyunu hem de kalkınma ile ilgili çevreleri ve araştırmacıları meşgul eden bir önem kazanmıştır. Benzer durum başka ülkeler için geçerli olduğu gibi Türkiye için de geçerliliğini korumaktadır. Ülkemiz yıllarca emek vererek ve masraf yaparak yetiştirdiği bu insanlardan yararlanamama durumu ile karşı karşıya kalmaktadır. Ülkelerin kaybettiği bu yüksek vasıflı işgücü Amerikan sosyal hayatı ile bilim, ekonomi, sanat ve kültürüne önemli katkıda bulunmaktadır. Amerika da bu fırsatı çok iyi değerlendirmektedir.

Özetle söylemek gerekirse; Shimon Perez'in de belirttiği gibi, tarihsel olarak ülkeler arasındaki savaşlar TOPRAK ve DOĞAL KAYNAKLARI ele geçirmek amacıyla çıkmıştır. Şimdiki savaş ise, teknoloji ve onun kontrolü yarışıdır. Gelecek nesiller için yeni tehlike BEYİN GÖÇÜDÜR. (www.ogu.edu.tr/images/birimduyuru/200933112156.doc) Unutulmaması gereken önemli noktalardan birinin, kalkınmanın ülke ve insan için olduğu gibi, kalkınmayı gerçekleştirenin de insan unsuru olduğudur. Bir ülkenin kalkınmışlık düzeyini belirlemede en önemli ölçütlerden biri, ülkenin sahip olduğu insan kaynaklarının niteliğidir. Genel olarak bakıldığında ise gelişmiş ülkeler, ulusal kalkınma çabalarının gerektirdiği insan kaynaklarını istenen nitelik ve nicelikte yetiştirmiş durumdadır. (Güney-Oğuz 2002: 83.) Buna rağmen başka ülkelerden de yetişmiş eleman transferi yoluna gitmektedirler. Türkiye pek çok zeki genci ve yetişmiş elemanını başta ABD olmak üzere çeşitli ülkelere kaptırmış halen aynı durum devam etmektedir. Ülkemizde yaşayan vatandaşlar ile başta Almanya olmak üzere diğer Avrupa ülkelerine göre Amerika Birleşik Devletleri özellikle de çalışma bölgemizde yaşayan Türklerin eğitim seviyesinin oldukça yüksek olduğu dikkat çekmektedir. Bu durum beyin göçü iddialarını haklı çıkarmaktadır.

Konuya farklı bir noktadan yaklaştığımızda Amerika'ya giden ve hayatlarını orada devam ettiren Türkler arasında iş ve mesleklerinde önemli başarılar elde edenlerin sayısının da bir hayli yüksek olduğu görülmektedir. Ülke genelinde ve hemen her alanda Amerikan sosyal hayatı, bilim, eğitim, tıp, ekonomi, politika, sanat ve spor alanlarında katkılarıyla tanınan birçok Türk bulunmaktadır.³ Avrupa'daki kadar olmasa da ülkede yabancılara karşı yapılan ayrımcılığa rağmen bu gün çeşitli Amerikan Üniversitelerinde, Dünya bankası'nda, NASA'da, hastane ve tıp merkezlerinde, değişik sektörlerdeki iş âleminde ve hemen her sahada temayüz etmiş bilim adamlarımız, ekonomistlerimiz, politikacılarımız, doktor, mühendis ve iş adamlarımız bulunmaktadır. Bu mümtaz şahsiyetler, çeşitli üniversiteler, tıp merkezleri, Dünya bankası, NASA ve muhtelif iş kollarında ciddi başarılar elde etmişler ve önemli görevlere gelmişlerdir. Birçok bakımdan ülke için ciddi bir kayıp gibi görünen bu kişiler, bir diğer yönüyle ABD'de Türkiye'nin imajı bakımından fevkalade olumlu bir rol oynamaktadırlar. (Kurtuluş 1999: 69-70.) Çünkü Amerika'ya yerleşmiş ve çeşitli ihtisas

dallarında isim yapmış bu bilim adamı ve uzmanlar Türkiye'nin Amerikan kamuoyundaki imajını çizmekte, Türkiye'nin Amerikan kamuoyunda tanıtımı ve propagandasını yapmaktadırlar. Lobi faaliyetlerinin ve propagandanın öne çıktığı ve önem kazandığı günümüzde Türkiye bu avantajı henüz iyi değerlendirememiş olmasına rağmen yine de Amerika'daki Türkler Türkiye açısından büyük bir universal açılım olarak değerlendirilmektedir. (Yavuzer 2009: 63,75-76.)

Türkiye, dünyanın süper gücü olan Amerika'da mevcut olan bu potansiyeli iyi değerlendirmenin yollarını aramalı ve bulmalıdır. Globalleşen dünyada küresel gelişmelere paralel olarak geline noktada Türkiye'nin Amerika'da çok iyi tanıtılması ve çok iyi temsil edilmesine ihtiyaç vardır. Burada bulunan eğitilmiş ve iyi yetişmiş bu kişilerin Türkiye için fevkalade olumlu misyonlar üstlenmesi ve bunun gereğini de yerine getirebilmeleri mümkün gözükmemektedir. Yapılacak şeylerden bir tanesi bunlarla daha fazla iş birliği içine girilmesi ve koordineli çalışılması, çeşitli kuruluşlar altında örgütlenerek güçlerini birleştirmelerine yardımcı olmalıdır. Bir başka alternatif ise mevcut kuruluşlar içerisinde (Yavuzer 2009: 179-189.) aktif rol almalarının sağlanması olarak dikkat çekmektedir.

Hem milli servetin yurtdışına gitmesini hem de beyin göçünün önlenmesi sağlamak amacıyla yurtiçinde de çeşitli tedbirler alınmalı, her kademedeki eğitim kurumlarımızın kalite ve verimini artırmanın ve nitelikli üniversiteler açmanın yolları aranmalıdır. Daha iyi eğitim için ülke dışına gitme ihtiyacı kalmamalıdır. Özellikle de lisans ve lisansüstü eğitim konusunda ciddi tedbirler alınma yoluna gidilmelidir. Böylece hem gençlerimizi hem de milli servetimizi yurtiçinde en iyi şekilde eğitmenin ve değerlendirmenin yolları bulunmalıdır.

Eğitim-öğretimi tamamlayan gençlere ve alanında uzmanlaşmış kişilere gerekli iş imkânı ve yeterli koşullar sağlanarak yetişmiş kişilerin yurtdışına göçü önlenmelidir. Bunun için eğitim, bilim, teknoloji, Ar-Ge ve Üniversite-Sanayi işbirliğine daha fazla önem verilmeli, teknoparklar ve araştırma merkezleri gibi nitelikli iş alanları açılmalıdır.

Bir başka önerimiz ise Türkiye'nin yurtdışında yaşayan bilim adamı ve beyin gücünü Türkiye'ye geri getirebilmenin yolları aranmalı, bu olmadığı takdirde onlardan ana vatanda da istifade edebilmesi ve bu yolla bilgi transferinin gerçekleşmesi konusunda daha etkin adımlar atması gerektirir.

NOTLAR

¹ ABD'de iki yıllık yüksek okullar College olarak isimlendirilmektedir. Üniversitelerde eğitim 4 yıldır. Bununla birlikte 4 yıllık eğitim verdiği halde yine College olarak isimlendirilen Üniversiteler/okullar da mevcut bulunmaktadır. Çalışma bölgemizden Maryland'daki University of Maryland University of College bunun en açık örneğidir. Değişik eyaletlerde başka örnekler de mevcuttur.

² 2009-2010 eğitim-öğretim döneminde Nevşehir Üniversitesinin merkez kampusunda bulunan fakülte ve yüksekokullara kayıt yaptıran öğrencilere tarafımızdan uygulanan ankette öğrencilerden %7.1'nin annesinin okuma yazma bilmediği, %8.8'inin okur yazar olduğu, %44.9'unun ilkökul mezunu olduğu, babalarda ise bu oranın %2.1'nin okuma yazma bilmediği, %3.8'inin okur yazar olduğu, %39.8'inin de ilkökul mezunu olduğu tespit edilmiştir. Aynı araştırmada annesi ilkökul, ortaokul ve lise mezunu olanların toplamı %79.7, babaları ilkökul, ortaokul ve lise mezunu olanların toplamı da %83.8 olarak belirlenmiştir. Nevşehir Üniversitesi Öğrenci İşleri Daire Başkanlığının 2009-2010 eğitim-öğretim yılı kayıt döneminde tüm öğrencilere uyguladığı anket verilerinde ise anneleri ilkökul, ortaokul ve lise mezunu olanların toplamı %79.6 olurken babalarda bu durum

%84.7 olarak tespit edilmiştir. Her iki anket sonucunda Türkiye’de lisans ve lisansüstü eğitime sahip ebeveyn sayısının oldukça düşük olduğu göz önünde bulundurulduğunda Amerika’da yaşayan Türklerin eğitim durumunun fevkalade yüksek olduğu anlaşılmaktadır. (Kuruluşunun Üçüncü Yılında Nevşehir Üniversitesi ve 2009-2010 Eğitim-Öğretim Döneminde Nevşehir Üniversitesine Kayıt Yaptıran Öğrencileri İle ilgili Sosyolojik Bir İnceleme, Yayımlanmamış Bir Çalışma, s.41-45)

³ Ünlü kalp cerrahi Mehmet Öz, Dünya bankası ve Birleşmiş Milletlerde Kemal Derviş, ilk Türk senatör adayı olan Osman Bengür, iş adamı Ahmet Erteğün, basketbolda Hidayet Türkoğlu ve Mehmet Okur ile uzun süre orada kalan Tarihçi Halil İnalçık, Türkolog Şinasi Tekin, Sosyolog Kemal Haşım Karpat ve Şerif Mardin bunlardan sadece bazılarıdır.

KAYNAKLAR

AKKAN Oğuz-Sina Akşin (2000), Türkiye Tarihi/Çağdaş Türkiye 1908-1950, cilt. 4, Kolektif, Cem Yayınları, Ankara.

BABATAŞ Gönül (13.08.2010), **Beyin Göçü ve Türkiye’nin Sosyo-Ekonomik Yapısının Beyin Göçüne Etkisi**

http://uvt.ulakbim.gov.tr/uvt/index.php?cwid=9&vtadi=TPRJ%2CTTAR%2CTTIP%2CTMUH%2CTSOS&ano=76076_4c69e33fa7b0100e446ffeb3250befa0

BERKAY Fügen (1988), **Sosyal Değişme Açısından Yurt Dışına İşgöçü Olayı İsviçre Örneği (Vaud Kantonu’nda Bir Uygulamam)1977-1978**, Malatya.

BERKES Niyazi (1978), **Türkiye’de Çağdaşlaşma**, İstanbul Matbaası, İstanbul.

CARR James H. Carr-Nandinee K. Kutty (2008), **Segregation: the rising costs for America**, first published, By routledge, New York.

DOUGLAS S. Massey, Nancy A. Denton (1993), **American apartheid: Segregation and the Making of the Underclass**, Copyright 1993 by the president and fellows of Harvard College, Printed in the United States of America,

FİDAN Nurettin-Münire Erden (1991), **Eğitime Giriş**, Feryal Matbaacılık, Ankara.

GÜNAY İrfan-Yüksel Oguz (2002), **Köy Enstitülerinden Kent Enstitülerine Eğitim Sorunları Kurultayı-II Mesleki ve Teknik Eğitim BİLDİRİLER, 7-8 Haziran 2002**, İstanbul, T.C. Maltepe Üniversitesi İstanbul Marmara Eğitim Vakfı.

GÜRGÜN Musa (1980), **Üstün Beyin Gücü Eğitimi ve Fen Lisesi Tecrübesinin Sosyo-Ekonomik Bakımdan Değerlendirilmesi**, T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Sosyal Planlama Dairesi Araştırma Şubesi, Ankara.

KARPAT Kemal H. (2010), **Türk Demokrasi Tarihi/Sosyal, Kültürel, Ekonomik Temeller**, Timaş Yayınları, İstanbul 2010

KASTORYANU Riva (2000), **Kimlik Pazarlığı Fransa ve Almanya’da Devlet ve Göçmen İlişkileri**; (Çev. Ali Berktaş), İletişim Yayınları, İstanbul.

KAYA Muammer (27.09.2010), **Beyin Göçü/Entelektüel Sermaye Erozyonu: Bilgi Çağının Gönüllü Göçerleri Beyin Gurbetçileri**, www.ogu.edu.tr/images/birimduyuru/200933112156.doc

KAYA Muammer (23.10.2010), **Gelişmiş Ülkelerin Kültür Mühendisliğinde ve Zekâ Ekonomisinde En Önemli Silah Propoganda/Özendirme: Beyin Göçünde/Avcılığında Propagandanın Önemi**; http://www.universite-toplum.org/pdf/pdf_UT_352.pdf

KURTKAN Amiran (1969); **Köy Sosyolojisi**, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul.

KURTULUŞ Berrak (1999), **Amerika Birleşik Devletleri'ne Türk Göçü: Göç Süreci ve Özellikler**, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, İstanbul.

KÜÇÜKCAN Talip-vd. (2006), **Avrupadaki Türklerin Türkiye Avrupa Birliği İlişkilerine Etkileri Hollanda Örneği**, Türkevi Araştırmalar Merkezi, Amsterdam.

LEWIS Bernard (1998), **Modern Türkiye'nin Doğuşu**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.

OĞUZKAN Turhan (1971), **Yurt Dışında Çalışan Doktoralı Türkler, Türkiye'den Başka Ülkelere Yüksek Seviyede Eleman Göçü Üzerinde Bir Araştırma**, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Fen ve Edebiyat Fakültesi Yayını, No.23, Başnur Matbaası, Ankara.

ŞEN Faruk-Sedef Koray (1993), **Türkiye'den Avrupa Topluluğu'na Göç Hareketleri**, Önel Yayınevi, Köln.

TAŞTAN A.Vahap (1996), **Değişim Sürecinde Kimlik ve Din: Kayseri'den Yurtdışına İşçi Göçü Olayının Kültürel Boyutu**; Büyükşehir Belediyesi Yayınları, Kayseri 1996.

THATTAI Deeptha (05.07.2010), **A History of Public Education in the United States**; <http://www.servintfree.net/~aidmn-ejournal/publications/2001-11/PublicEducationInTheUnitedStates.html>,

TURAL Nejla (1988), **Planlı Dönemde Temel Eğitim ve Lise Seviyeli Eğitimin Yeniden Düzenlenmesiyle İlgili Politikalar ve Uygulamalar**, T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Sosyal Planlama Dairesi Başkanlığı, Nisan, Ankara.

TÜRKDOĞAN Orhan (2006), **Köy Sosyolojisi**, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul.
Türkiye Tarihi (Çağdaş Türkiye 1908-1980), Yayın Yönetmeni: Sina Akşin, c. 4.

WARREN Robert Penn (1994), **Segregation: The Inner Conflict in the South**, University of Georgia Press.

YAVUZER Hasan (2009), **Amerika'daki Türkler ve Kurmuş Oldukları Türk Dernekleri**, Zeitschrift für die Welt der Türken/Journal of World of Turks, zfwf vol.1, No.1, s. 179-189.

YAVUZER Hasan (2009), **Amerikan Siyasetinde Türkler, Türk Dünyası Araştırmaları**, Sayı 182, Eylül-Ekim, s. 63, 75, 76.

YAVUZER Hasan-Ali Coşkun Koç: **Kuruluşunun Üçüncü Yılında Nevşehir Üniversitesi ve 2009-2010 Eğitim-Öğretim Döneminde Nevşehir Üniversitesine Kayıt Yaptıran Öğrencileri İle İlgili Sosyolojik Bir İnceleme**, (Yayımlanmamış Bir Çalışma)

United States of America - Education System Regions: North America;
<http://www.globaled.us/wwcu/background/United-States.htm> (20.10.2010)

www.ogu.edu.tr/images/birimduyuru/200933112156.doc (13.09.2010)

<http://www.indobase.com/study-abroad/countries/usa/usa-education-system.html>
(02.08.2010)

<http://www.turkish-students.com> (25.11.2010)